

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут філології
Кафедра української літератури і компаративістики

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
Б. Жильцов
« 21 » _____ 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
**ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ І
ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ:
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
ТА ЛІТЕРАТУРНОЇ КРИТИКИ
40 – 50-ТІ РР. ХХ СТ.**

для студентів

спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.01. Українська мова і література
освітньої програми 035.01.01 Українська мова і література

освітнього рівня першого (бакалаврського)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 2013/19
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 20 19 р.

Київ — 2019

Розробник:

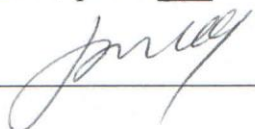
Козлов Роман Анатолійович, доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри української літератури і компаративістики

Викладач:

Козлов Роман Анатолійович, доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри української літератури і компаративістики

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні
кафедри української літератури і компаративістики

Протокол від 17.07.2019 р. № 8

Завідувач кафедри (О. О. Бровко)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми
035.01 Українська мова і література

____.____.2019 р.

Гарант освітньої програми (Вікторів В.В.)

Робочу програму перевірено

____.____.2019 р.

Заступник директора (Л. І. Заяць)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р. протокол №__

І. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
«Історія української літератури та літературної критики»		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	26/780	26/780
Курс	1–4	
Семестр	1–8	
Кількість змістових модулів з розподілом	52	52
Обсяг кредитів	26	26
Обсяг годин, зокрема:	780	780
Аудиторні	364	108
Модульний контроль	52	
Семестровий контроль	120	120
Самостійна робота	244	444
Форма семестрового контролю	Екзамен	
«Історія української літератури та літературної критики (1940–1950-і рр.)»		
Вид дисципліни	обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська	
Загальний обсяг кредитів/годин	4/120	
Курс	3	
Семестр	6	
Кількість змістових модулів з розподілом	4	1
Обсяг кредитів	4	4
Обсяг годин, зокрема:	120	120
Аудиторні	60	16
Модульний контроль	8	–
Семестровий контроль	–	–
Самостійна робота	52	104
Форма семестрового контролю	Залік	

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета: сформувати систему знань про закономірності розвитку української літератури та критики 1940–1950-х років.

Завдання:

- визначити особливості українського літературного процесу і тенденції української літературно-критичної думки 1940–1950-х рр.;
- визначити художні особливості ключових творів періоду;
- розвинути навички літературознавчого аналізу.

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Після опанування дисципліни студенти мають:

- знати та розуміти основні особливості цього етапу розвитку літератури і критики, факти життєвого і творчого шляху письменників і критиків;
- розуміти українську художню літературу як культурну та мовну цілість, усвідомлювати її національну своєрідність;
- володіти базовим професійним категоріально-поняттєвим та дослідницьким апаратом сучасного літературознавства;
- уміти професійно з історичних позицій пояснювати явища і факти української літератури;
- уміти визначати художню своєрідність творів і творчостей письменників, послуговуючись системою основних понять і термінів літературознавства;
- бути здатними фахово формувати й аргументувати власні судження.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тематичний план для денної форми навчання

№	Назви змістових модулів, тем	Розподіл годин за видами робіт					
		Усього	Аудиторна				
			Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні
Змістовий модуль 1							
Звихнутий світ. Українська література між тоталітаризмів							
1	Суспільно-культурна ситуація 1940–50-х рр. в Україні й світі	6	4	2			
2	Вектори розвитку української літератури й критики в сер. 20 ст.	4	2	2			
3	Проблема ідентичності в українському літературному дискурсі доби	4	2	2			12
	Модульний контроль	2					
	Разом	28	8	6			12
Змістовий модуль 2							
Дискурс соцреалізму: твори і долі							
4	Героїчний пафос української радянської літератури	8	4	4			
5	Політичне пристосування і національна літературна традиція	4	2	2			12
	Модульний контроль	2					
	Разом	26	6	6			12
Змістовий модуль 3							
Вилом у свободу? Література української еміграції							
6	Особистість у літературному дискурсі 1940–50-х рр.	8	4	4			16
7	Автобіографізм емігрантської літератури періоду	6	2	4			
8	Розвиток літературної традиції в емігрантській поезії сер. 20 ст.	4	2	2			
	Модульний контроль	2					
	Разом	36	8	10			16
Змістовий модуль 4							
Жанрово-стильова парадигма української літератури 1940–50-х рр.							
9	Стильові здобутки української поезії доби	6	2	4			12
10	Вектори розвитку української драматургії і театру в сер. 20 ст.	4	2	2			
11	Естетичні шукання в українській прозі періоду	6	4	2			
	Модульний контроль	2					
	Разом	30	8	8			12
	Разом за навчальним планом	120	30	30			52

Тематичний план для заочної форми навчання

№	Назви змістових модулів, тем	Розподіл годин за видами робіт						
		Усього	Аудиторна					Самостійна
			Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні	
Змістовий модуль 1								
Звихнутий світ. Українська література між тоталітаризмів								
1	Суспільно-культурна ситуація 1940–50-х рр. в Україні й світі	9	1	2			6	
2	Вектори розвитку української літератури й критики в сер. 20 ст.	6,5	0,5				6	
3	Проблема ідентичності в українському літературному дискурсі доби	12,5	0,5				12	
<i>Разом</i>		28	2	2			24	
Змістовий модуль 2								
Дискурс соцреалізму: твори і долі								
4	Героїчний пафос української радянської літератури	13	1	2			10	
5	Політичне пристосування і національна літературна традиція	13	1				12	
<i>Разом</i>		26	2	2			22	
Змістовий модуль 3								
Вилом у свободу? Література української еміграції								
6	Особистість у літературному дискурсі 1940–50-х рр.	17	1				16	
7	Автобіографізм емігрантської літератури періоду	10,5	0,5	2			8	
8	Розвиток літературної традиції в емігрантській поезії сер. 20 ст.	8,5	0,5				8	
<i>Разом</i>		36	2	2			32	
Змістовий модуль 4								
Жанрово-стильова парадигма української літератури 1940–50-х рр.								
9	Стильові здобутки української поезії доби	12,5	0,5				12	
10	Вектори розвитку української драматургії і театру в сер. 20 ст.	8,5	0,5				8	
11	Естетичні шукання в українській прозі періоду	9	1	2			6	
<i>Разом</i>		30	2	2			26	
<i>Разом за навчальним планом</i>		120	8	8			104	

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗВИХНУТИЙ СВІТ.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА МІЖ ТОТАЛІТАРИЗМІВ

Тема 1. Суспільно-культурна ситуація 1940–50-х рр. в Україні й світі

Друга світова війна та її інтерпретації. Український образ війни, спроби відновлення державності. Трагедія окупації. Жертви війни в дослідженнях сучасних істориків («Криваві землі» Т. Снайдера).

Повоєнний розкол світу та культура. Повоєнні радянські репресії, кампанії боротьби з «буржуазними націоналістами» та «безрідними космополітами».

Тема 2. Вектори розвитку української літератури й критики в сер. 20 ст.

Розщеплення літературного процесу. Література фронтова, підкупаційна, евакуаційна, емігрантська. Утвердження екзильної літератури у світі. Ідеологічні та естетичні засади збереження української літератури як цілості.

Тема 3. Проблема ідентичності в українському літературному дискурсі доби

О. Довженко про Україну в Другій світовій війні. Націоналізація, денаціоналізація та глобалізація в повоєнному світі. Еміграція і втрата «грунту»: суспільні та психологічні аспекти й передумови такої втрати («Без ґрунту» В. Домонтовича).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДИСКУРС СОЦРЕАЛІЗМУ: ТВОРИ І ДОЛІ

Тема 4. Героїчний пафос радянської літератури

Український соцреалізм 1940–1950-х рр.: зрощення літератури і влади, вродження творчої оригінальності. Соцреалізм як естетична практика. Спроби відновлення літературної традиції в період війни (М. Рильський, П. Тичина, О. Довженко, М. Бажан, І. Кочерга, А. Малишко). Мілітарна тема в українській радянській літературі. Образ війни.

Тема 5. Політичне пристосуванство і національна літературна традиція

Евакуація українських інституцій до Уфи, роль видатних авторів. Цензура та пропаганда у формуванні художніх моделей радянської літератури. Повоєнні репресії радянських письменників.

II з'їзд українських радянських письменників (1948 р.).

Постанова ЦК ВКП(б) «Про журнали „Звезда” і „Ленинград”» (1946).

Постанова ЦК КП(б)У «Про перекручення і помилки у висвітленні історії української літератури в “Нарисі історії української літератури”» (1947).

Роман Юрія Яновського «Жива вода»/«Мир» (1947) у контексті радянської цензурної практики. В. Сосюра і його вірш «Любіть Україну» (1951).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ВИЛОМ У СВОБОДУ? ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

Тема 6. Особистість у літературному дискурсі 1940–50-х рр.

Антирадянський дискурс еміграційної прози (І. Багрянний). Ніцшеанські мотиви та символіка боротьби в публіцистиці МУРу.

Екзистенціалізм у прозі повоєнної доби. Образ минулого і сучасного. Публіцистика В. Бера (Петрова). Антеїстичний екзистенціалізм Юрія Косача («Еней та життя інших»). Дискусія навколо європеїзму.

Тема 7. Автобіографізм емігрантської літератури періоду

Роль особистості в історії: екзистенціалістський контекст. Роман збереженої миті. Проза пам'яті (Д. Гуменна).

Автобіографізм і особливості творчого методу І. Багряного, У. Самчука, Т. Осьмачки.

Тема 8. Розвиток літературної традиції в емігрантській поезії сер. 20 ст.

МУРівська дискусія про генеральний стиль української поезії. Доля ключових поетичних течій. Неокласицизм і модернізм.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА ПАРАДИГМА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 1940–50-Х РР.

Тема 9. Стильові здобутки української поезії доби

Є. Маланюк у контексті української поетичної традиції.

Нью-йоркська група. Відновлення «поезії задля поезії». Проблема модернізму і модерності. Взаємодія зі світовим літературним процесом. Специфіка поезії Ю. Тарнавського. Екзистенційні мотиви в поезії Б. Бойчука.

Тема 10. Вектори розвитку української драматургії і театру в сер. 20 ст.

Радянський театр: образ війни та історії (О. Корнійчук, І. Кочерга).

Драматургічні експерименти І. Багряного. Дискусія про розвиток українського театру в МУРі. Проби абсурдистського театру І. Костецького.

Тема 11. Естетичні шукання в українській прозі періоду

Ігор Костецький і нові зразки письма (Джойс, Еліот, Сартр, Камю). Криза гуманізму і метафори культурного відродження. Поетика абсурду.

Розвиток традиції української модерної інтелектуальної прози (В. Домонтович. «Дівчина з ведмедиком», «Доктор Серафікус», «Без ґрунту»).

Епоха як проблема історіософії та художньої творчості. Романізовані біографії В. Домонтовича («Аліна і Костомаров», «Романи Куліша»).

Художня палітра прози М. Стельмаха.

6. КОНТРОЛЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Денна форма

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 3	
		к-ть одиниць	максимальна кількість балів	к-ть одиниць	максимальна кількість балів	к-ть одиниць	максимальна кількість балів	к-ть одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	3	3	4	4	4	4
Відвідування семінарських занять	1	3	3	3	3	5	5	4	4
Робота на семінарському занятті	10	3	30	3	30	5	50	4	40
Виконання завдань для самостійної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
<i>Разом</i>			87		86		109		98
Максимальна кількість балів: 380									
Розрахунок коефіцієнта: $380 : 100 = 3,8$									

Заочна форма

Вид діяльності студента	Максимальна к-ть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Модуль 3		Модуль 3	
		к-ть одиниць	максимальна кількість балів	к-ть одиниць	максимальна кількість балів	к-ть одиниць	максимальна кількість балів	к-ть одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Відвідування семінарських занять	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	10	1	10	1	10
Виконання завдань для самостійної роботи	25	1	25	1	25	1	25	1	25
<i>Разом</i>			37		37		37		37
Максимальна кількість балів: 148									
Розрахунок коефіцієнта: $148 : 100 = 1,48$									

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії їх оцінювання

Вимоги до оформлення есе

1. Слід дотримуватися рекомендованої структури письмової роботи в цьому жанрі. Якщо ви сумніваєтеся, чи правильно розумієте вимоги до жанру, ознайомтеся з посібником К. Шендеровського «Як написати успішне есе».
2. У жодному разі не вдавайтеся до плагіату. Викладайте власні думки.
3. Варто писати есе обсягом 2–4 с. (4–8 тисяч знаків), шрифтове оформлення довільне.

Критерії оцінювання

1. Максимальна оцінка — 25 балів.
2. Оцінюватимуться самостійність мислення, аргументованість тез, використання фактичного матеріалу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

Звихнутий світ.

УКРАЇНЬКА ЛІТЕРАТУРА МІЖ ТОТАЛІТАРИЗМІВ

Прочитайте статті І. Багряного «Чому я не хочу вертатись до ССРСР?», «Шовінізм», «Росія і ми», Є. Маланюка «Малоросійство».

Оберіть тему, яка вас стурбувала, затвердьте її з викладачем і напишіть за нею есе на 2–4 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДИСКУРС СОЦРЕАЛІЗМУ: ТВОРИ І ДОЛІ

Прочитайте книгу «Таємниці письменницьких шухляд».

Оберіть тему, яка вас стурбувала, затвердьте її з викладачем і напишіть за нею есе на 2–4 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ВИЛОМ У СВОБОДУ? ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

Прочитайте повісті «Шлях невідомого» І. Качуровського, «Людина біжить над прірвою» І. Багряного, «Еней та життя інших» Ю. Косача, «Засів» Л. Мосендза.

Подумайте над спільністю екзистенціалістських мотивів у цих творах.

Оберіть тему, яка вас стурбувала, затвердьте її з викладачем і напишіть за нею есе на 2–4 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА ПАРАДИГМА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 1940–50-Х РР.

Познайомтеся з повоєнною поетичною творчістю М. Рильського, П. Тичини, М. Бажана, А. Малишка.

Оберіть одну з їхніх збірок 1950-х рр., проаналізуйте в ній тематику, особливості версифікації, стилю та напишіть на цій основі есе на 2–4 с.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль здійснюється:

- а) в аудиторії — у формі виконання групових проектних завдань (інструктаж здійснюється на початку заняття; критерії оцінювання: самостійність мислення, аргументованість тез, точність використання фактичного матеріалу);
- б) позааудиторно — у формі письмових завдань (вимоги до есе та критерії оцінювання такі ж, як і для самостійних робіт).

Орієнтовний перелік тем есе для модульного контролю.

1. Два вектори українського літературного процесу 1940–1950-х рр.
2. Ідеологічна та естетична цілісність української літератури періоду.
3. Тема еміграції в літературі періоду.
4. Міфологема «втрати ґрунту» в літературі періоду.
5. Соцреалізм як естетична практика (теоретичний та історичний аспекти).
6. Образ війни в українській радянській літературі періоду.
7. Радянська модель цензури в художній літературі.
8. Пропаганда як модель радянської літератури.
9. Антирадянське спрямування еміграційної прози.
10. Екзистенціалістські мотиви в прозі періоду.
11. Мотиви боротьби і зневіри в літературі періоду.
12. Тематика публіцистики В. Бера (Петрова).
13. Роль Ю. Шевельова в літпроцесі української еміграції.
14. Є. Маланюк як публіцист і літературний критик.
15. Концепція європеїзму в публіцистиці МУРУ.
16. Дискусія щодо «великої літератури» (МУР).
17. Неокласицизм в українській поезії доби.
18. Автобіографізм української літератури доби війни.
19. Особливості творчого методу І. Багряного.
20. Особливості творчого методу У. Самчука.
21. Особливості творчого методу Т. Осьмачки.
22. Особливості творчого методу Л. Мосендза.
23. Драматургічні експерименти І. Багряного.
24. Проби театру абсурду в драматургії І. Костецького.
25. Поетика абсурду в українській прозі періоду.
26. Розвиток у періоді традиції української модерної інтелектуальної прози.
27. Концепції історичного розвитку людства в прозі періоду.
28. Інтертекстуальність поеми «Попіл імперій» Ю. Клена.
29. «Україна в огні» О. Довженка і розвиток жанру.
30. Провідні образи трилогії «ОСТ» У. Самчука.
31. Прийом сновидіння в романі «Сад Гетсиманський» І. Багряного.
32. Автобіографічні мотиви у повісті «Ротонда душогубців» Т. Осьмачки.
33. Апокаліптичні мотиви у повісті «Старший боярин» Т. Осьмачки.
34. Образ емігранта в романі «Еней та життя інших» Ю. Косача.

35. Особливості композиції та поетики поеми «Поет» Т. Осьмачки.
36. Образи неокласиків у «Болотяній Лукрозі» В. Домонтовича (Петрова).
37. Екзистенціалістські мотиви в романі «Доктор Серафікус» В. Домонтовича.
38. Автобіографічні мотиви й алюзії в романі «Без ґрунту» В. Домонтовича.
39. Образ «модерної жінки» в романі «Дівчина з ведмедиком» В. Домонтовича.
40. Образний світ повісті «Засів» Л. Мосендза.
41. Образ війни у романі «Прапорonosці» О. Гончара.
42. Історіософська концепція у п'єсі «Ярослав Мудрий» І. Кочерги.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Залікова підсумкова оцінка виставляється за результатами поточної успішності студентів.

7. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

«Історія української літератури та літературної критики (1940–1950-і рр.)»

Разом: 120 год.: лекції – 30 год., семінарські заняття – 30 год.,
самостійна робота – 52 год., модульний контроль – 8 год.

Денна форма

Модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				Змістовий модуль 4				
Назва модуля	Звихнутий світ. Українська література між тоталітаризмів				Дискурс соцреалізму: твори і долі			Вилом у свободу? Література української еміграції				Жанрово-стильова парадигма української літератури 1940–50-х рр.				
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
Теми лекцій	Суспільно-культурна ситуація 1940–50-х рр. в Україні й світі (1 б.)	Розщеплена література і традиція. Проблема літературних поколінь (1 б.)	«Велика чи мала література?» (еміграційне літературознавство) (1 б.)	Проблема ідентичності в українському літературному дискурсі доби (1 б.)	Війна і повосення: соцреалістична інтерпретація (1 б.)	Повоєнна радянська цензура (1 б.)	Покарання критикою: підрадянський досвід української літератури (1 б.)	Література в ексилі як форма ідеологічного та естетичного спротиву (1 б.)	Автобіографізм української літератури сер. 20 ст. (1 б.)	Філософське та естетичне підрунтя розвитку української літератури в еміграції (1 б.)	«Буржуазна» література як формування нової традиції? (1 б.)	Стильові здобутки української поезії доби (1 б.)	Абсурд правди: шляхи української драми сер. 20 ст. (1 б.)	Українська еміграційна література в умовах мистецької конкуренції (1 б.)	Інтелектуальний український роман сер. 20 ст. (1 б.)	
Теми семінарських занять	Інституційно-видавничі аспекти літературного процесу періоду (11 б.)		Літературно-критичний дискурс МУРу (11 б.)	Художній світ «Попелу імперій» Юрія Клена (11 б.)	Мілітарна тема в українській літературі сер. 20 ст. (11 б.)	Сила спротиву. «Україна в огні» О. Довженка (11 б.)	Прищиплені «метелики» української прози (11 б.)	МУР як поетичний дискурс (11 б.)	Антирадянська еміграційна проза (11 б.)	Творча лабораторія І. Багряного (11 б.)	Т. Осьмачка – «поет із пекла» (11 б.)	Образ української інтелігенції в художній літературі сер. 20 ст. (11 б.)	Творчий феномен Є. Маланюка (11 б.)	Філософія абсурду у творчості І. Костельного (11 б.)	«Нью-йоркська група» у розвитку української поезії (11 б.)	Формування традицій інтелектуальної прози (11 б.)
Самостійна робота	Самостійна робота 1 (25 б.)				Самостійна робота 2 (25 б.)			Самостійна робота 3 (25 б.)				Самостійна робота 4 (25 б.)				
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 б.)				Модульна контрольна робота 2 (25 б.)			Модульна контрольна робота 3 (25 б.)				Модульна контрольна робота 4 (25 б.)				
Підсумковий контроль	Залік															

Заочна форма

Модулі	Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				Змістовий модуль 4			
Назва модуля	Звихнутий світ. Українська література між тоталітаризмів				Дискурс соцреалізму: твори і долі			Вилом у свободу? Література української еміграції				Жанрово-стильова парадигма української літератури 1940–50-х рр.			
Лекції	1				2			3				4			
Теми лекцій	Суспільно-культурна ситуація 1940–50-х рр. в Україні й світі	Розщеплена література і традиція. Проблема літературних поколінь	«Велика чи мала література?» (еміграційне літературознавство)	Проблема ідентичності в українському літературному дискурсі доби	Війна і повсюдність: соцреалістична інтерпретація	Повоєнна радянська цензура	Покарання критикою: підрадянський досвід української літератури	Література в екзилі як форма ідеологічного спротиву	Автобіографізм української літератури сер. 20 ст.	Філософське та естетичне підрунтя розвитку української літератури в еміграції	«Буржуазна» література як формування нової традиції?	Стильові здобутки української поезії доби	Абсурд правди: шляхи української драми сер. 20 ст.	Українська еміграційна література в умовах мистецької конкуренції	Інтелектуальний український роман сер. 20 ст.
Теми семінарських занять	Інституційно-видавничі аспекти літературного процесу періоду (11 б.)				Сила спротиву. «Україна в огні» О. Довженка (11 б.)			Творча лабораторія І. Багряного (11 б.)				Формування традицій інтелектуальної прози (11 б.)			
Самостійна робота	Самостійна робота 1 (25 б.)				Самостійна робота 2 (25 б.)			Самостійна робота 3 (25 б.)				Самостійна робота 4 (25 б.)			
Підсумковий контроль	Залік														

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні

1. *Історія української літератури ХХ – поч. ХХІ ст.* У 3 т. Т. 1 / за ред. В. І. Кузьменка. Київ, 2013.
2. *Історія української літератури ХХ – поч. ХХІ ст.* У 3 т. Т. 2 / за ред. В. І. Кузьменка. Київ, 2014.
3. *Історія української літератури ХХ століття.* У 2 кн. Кн. 2. Ч. 1 / ред. В. Г. Дончик. Київ, 1998.

Допоміжні

4. Агеєва В. *Мистецтво рівноваги. Максим Рильський на тлі епохи.* Київ, 2012.
5. Агеєва В. *Поетика парадокса: Інтелектуальна проза В. Петрова-Домонтовича.* Київ, 2007.
6. Багрянний І. Автобіографія. *Слово і час.* 1994. № 2.
7. Гірняк М. *Таємниця роздвоєного обличчя. Авторська свідомість в інтелектуальній прозі Віктора Петрова-Домонтовича.* Львів, 2008.
8. Грабович Г. *Голоси української еміграційної поезії. До історії української літератури.* Київ, 1997.
9. Грабович Г. *Диптих про Тичину. До історії української літератури.* Київ, 1997.
10. Грабович Г. *У пошуках великої літератури.* Київ, 1993.
11. Донцов Д. Лист до голови «МУР-у» п. У. Самчука. *Орлик.* 1947. №9.
12. Захарчук І. *Війна і слово. Мілітарна парадигма літератури соціалістичного реалізму.* Луцьк, 2008.
13. Захарчук І. Друга світова війна. Досвід історії – досвід літератури. *Слово і час.* 2007. № 6.
14. Захарчук І. Мілітарна стратегія соцреалізму. *Слово і час.* 2006. № 10.
15. Ільницький М. *Мале літературне відродження (Літературна критика періоду МУРу). У фокусі віддзеркалень.* Львів, 2005.
16. Ільницький М. *Об'єднані «Словом» (Літературне об'єднання «Слово»). У фокусі віддзеркалень.* Львів, 2005.
17. Кісельова Л. «Золотий гомін» і «муза неомузена» Павла Тичини. *Виправдання слова.* Київ, 2014.
18. Кісельова Л. *Морок і «проясень» міфологічного слова Тодося Осьмачки. Виправдання слова.* Київ, 2014.
19. Колесниченко-Братунь Н. «Старший боярин» Т. Осьмачки і традиції європейської прози. *Дзвін.* 1995. № 4.
20. Корогодський Р. *Довженко в полоні.* Київ, 2000.
21. Костецький І. *Тобі належить цілий світ.* Київ, 2005.
22. Костюк Г. *З літопису літературного життя в діаспорі. Вибрані праці: У 5 т. Т. 1.* Київ, 2015.
23. Костюк Г. *Іван Багрянний. Вибрані праці: У 5 т. Т. 1.* Київ, 2015.
24. Кузьменко С. *Таким був Улас Самчук. Березіль.* 2001. №1–2.

25. Марочко В. *Зачарований Десною. Історичний портрет Олександра Довженка*. Київ, 2006.
26. Михида Л. *Іван Багряний: таємниці творчої лабораторії*. Київ, 2014.
27. Моренець В. Богдан Бойчук. *Слово і час*. 1997. № 10.
28. *МУР. Альманах*. № 1. 1946.
29. *МУР. Збірник 1*. Мюнхен – Карльсфельд, 1946.
30. *МУР. Збірник 2*. Мюнхен – Карльсфельд, 1946.
31. *МУР. Збірник 3*. Регенсбург, 1947.
32. Набитович І. *Леонід Мосендз – лицар святого Грааля. Творчість письменника в контексті європейської літератури*. Дрогобич, 2001.
33. Орест М. Заповіти Ю. Клена. *Орлик*. 1948. №2.
34. Павличко С. Інтелектуальна проза Петрова й Підмогильного. *Теорія літератури*. Київ, 2002.
35. Павличко С. Модернізм у контексті Мистецького Українського Руху. *Теорія літератури*. Київ, 2002.
36. Павличко С. Модерністичний рух на Заході в 60–70-і роки (Нью-йоркська група). *Теорія літератури*. Київ, 2002.
37. Павличко С. Роман як інтелектуальна провокація. *Теорія літератури*. Київ, 2002.
38. Панченко В. *Повість про Миколу Зерова*. Київ, 2018.
39. Поліщук Я. Формули ідентичності Уласа Самчука на тлі доби. *Дивослово*. 2004. № 7.
40. Попович Ж. Ірина Вільде не була дикою. *Дзеркало тижня*. 2006. № 25.
41. *Проза про життя інших. Юрій Косач: тексти, інтерпретації, коментарі*. Київ, 2003.
42. Савченко З. Біблійно-християнські мотиви та образи в романі «Сад Гетсиманський». *Слово і час*. 1996. № 10.
43. Синьоок Т. Кого висміював Порфирій Горотак? *Літературознавчі студії*. 2015. Вип. 1(2) 44.
44. Скорський М. *Тодось Осьмачка: Життя і творчість*. Київ, 2000.
45. Слабошпицький М. *Поет із некла (Тодось Осьмачка)*. Київ, 2003.
46. Снайдер Т. *Криваві землі: Європа між Гітлером і Сталінім*. Київ, 2011.
47. Стеценко О. Тема кохання у творчості Максима Рильського. *Дивослово*. 1995. № 10–11.
48. Таран Л. «Цвіте прозорий вертоград...» (Поетика М. Зерова і М. Рильського). *Слово і час*. 1994. № 9–10.
49. *Творчість Юрія Клена в контексті українського неокласицизму та вісниківського неоромантизму*. Збірник наукових праць. Дрогобич, 2004.
50. *Творчість Юрія Клена і міжвоєнна доба в українській літературі*. Збірник наукових праць. Вип. 2. Вінниця, 2012.
51. Ткачук М. *Художній дискурс лірики Андрія Малишка*. Тернопіль, 2013.
52. Федорів У. *Соцреалістичний канон в українській літературі: механізми формування та трансформації*. Дис. Львів, 2016.
53. Хархун В. *Соцреалістичний канон в українській літературі: генеза, розвиток модифікації*. Ніжин, 2009.
54. Цалик С., Селігей П. *Таємниці письменницьких шухляд*. Київ, 2010.

55. Шевельов Ю. МУР і я в МУРі (Сторінки зі спогадів. Матеріали до історії української еміграційної літератури). *Вибрані праці у двох книгах. Кн. II Літературознавство*. Київ, 2009.
56. Шевельов Ю. Стилi сучасної української літератури на еміграції. *Вибрані праці у двох книгах. Кн. II Літературознавство*. Київ, 2009.
57. Шевельов Ю. Українська еміграційна література в Європі 1945–1949. Ретроспективи і перспективи. *Вибрані праці у двох книгах. Кн. II. Літературознавство*. Київ, 2009.
58. Шевчук Гр. (Шевельов Ю.) Табір у літературі і література в таборі. *Сьогодні й минуле*. 1949. № 1–2.
59. Шерех Ю. Спроби дружніх портретів (Улас Самчук. Євген Маланюк). *Сучасність*. 2000. №5.

Додаткові

60. Агєєва В. *Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму*. Київ, 2003.
61. Балаклицький М. *«Нова релігійність» Івана Багряного*. Київ, 2005.
62. Безручко О. *Олександр Довженко: розсекречені документи спецслужб*. Київ, 2008.
63. Бусыгина И. *Сжимаю пространство до образа мест...* URL: www.strana-oz.ru/2002/6/szhimaya-prostranstvo-do-obraza-mest.
64. Гнатюк М. Поет із «Грона п'ятірного» Максим Рильський. *Дивослово*. 1996. № 7.
65. Голомб Л. *Петро Карманський: життя і творчість*. Ужгород, 2010.
66. Гусейнова О. Елементи архітектурного дискурсу в українському урбаністичному романі («Без ґрунту» В. Домонтовича). *Слово і час*. 2004. № 11.
67. Зборовська Н. Епоха українського соцреалізму як маргінальна імітація батьківського коду мужності (30–50-і роки ХХ ст.). *Код української літератури*. Київ, 2006.
68. Зборовська Н. На згарищі спаленої душі. За прозою Т. Осьмачки. *Сучасність*. 1997. № 6.
69. Кейван М. У самотній мандрівці до вічності. Спогади про Тодося Осьмачку. *Березіль*. 1996. №3–4.
70. Лежєн Ф. В захиту автобіографії. *Иностранная литература*. 2000. № 4.
71. Нестеров А. Герменевтика, метафізика и «другая критика». *НЛО*. 2003. № 61.
72. Поліщук Я. *Література як геокультурний проект*. Київ, 2008.
73. Спивак Д. Політика и література в контексте массовой психології. *Знамя*. 2000. № 8.

Інтернет-ресурси (художні твори, публіцистика, критика)

diasporiana.org.ua
 chtyvo.org.ua
 ukrlib.com.ua
 ukrcenter.com

9. ПЕРЕЛІК ТВОРІВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ В КУРСІ

Проза

- І. Багрянний. «Сад Гетсиманський», «Тигролови», «Людина біжить над прірвою».
О. Гончар. «Модри камень», «Прапорнощі».
О. Довженко. «Україна в огні», «Зачарована Десна», «Щоденникові записи, 1939–1956».
В. Домонтович (Петров). «Без ґрунту», «Доктор Серафікус», «Дівчина з ведмедиком», «Болотяна Лукроза», «Аліна і Костомаров», «Романи Куліша».
І. Качуровський. «Залізний куркуль», «Шлях невідомого».
Ю. Косач. «Еней та життя інших».
І. Костецький. «Тобі належить цілий світ», «Ціна людської назви».
Л. Мосендз. «Засів», «Останній пророк».
Т. Осьмачка. «Старший боярин», «Ротонда душоубців».
У. Самчук. «Юність Василя Шеремети», «ОСТ».
В. Сосюра. «Третя Рота».
Ю. Яновський. «Мир» («Жива вода»).

Поезія *(азначено найважливіше)*

- Е. Андiєвська.
І. Багрянний. «Гуляй-поле». «Золотий бумеранг» (зб.).
М. Бажан. «Сталінградський зошит» (зб.).
В. Барка. «Океан» (зб.).
Б. Бойчук.
Ю. Клен. «Попіл імперій».
Є. Маланюк. «Влада» (зб.), «П'ята симфонія», «Остання весна» (зб.).
А. Малишко.
Л. Мосендз.
Т. Осьмачка. «Поет», «З-під світу» (зб.).
М. Рильський. «Троянди й виноград» (зб.).
В. Сосюра. «Мій син», «Любіть Україну».
Ю. Тарнавський.
П. Тичина. «Похорон друга».
<Порфирій Горотак>. «Дияболічні параболи» (зб.)

Драматургія

- І. Багрянний. «Морітурі».
І. Костецький. «Близнята ще зустрінуться», «Дійство про велику людину».
І. Кочерга. «Ярослав Мудрий».

Критика. Публіцистика

- І. Багрянний. «Чому я не хочу вертатись до ССРСР?», «Шовінізм», «Росія і ми».
В. Бер (Петров). «Засади поетики», «Проблема великої літератури», «Сучасний образ світу. Криза класичної фізики».
Є. Маланюк. «Книга спостережень» (зб.). «Малоросійство».
У. Самчук. «Велика література».
Ю. Шерех (Шевельов). «Стилі сучасної української літератури на еміграції».

Додаток 1

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗВИХНУТИЙ СВІТ.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА МІЖ ТОТАЛІТАРИЗМІВ

СЕМІНАР 1. Інституційно-видавничі аспекти літературного процесу періоду

1. Спілка радянських письменників України в 1939–1960 рр.: політика, керівництво, з'їзди, пленуми. Пленум СРПУ 1947 р.
 2. Спілка українських письменників (1941–1944 рр.).
 3. МУР як інституція: принципи, засади, головні наслідки діяльності.
 4. Об'єднання українських письменників «Слово» (Нью-Йорк): концепція, персоналії, історія.
 5. Провідні видавництва української еміграції.
 6. Видавнича та наукова діяльність Української вільної академії наук.
- Література:* 8, 10, 16, 22, 29, 55, 58.

СЕМІНАР 2. Літературно-критичний дискурс МУРу

1. Конференції МУРу: тематика, погляди та аргументи учасників.
 2. Збірник «МУР» як науковий проект: редколегія, автура, тематика.
 3. Дискусія про «велику літературу» (У. Самчук, О. Грицай, Ю. Шевельов, Д. Донцов та інші).
 4. Роль Ю. Шевельова в літературному процесі української еміграції.
- Література:* 10, 11, 15, 22, 29–31, 56.

СЕМІНАР 3. Художній світ «Попелу імперій» Юрія Клена

1. О. Бурггардт (Юрій Клен) – «емігрант із досвідом» (загальна характеристика життя і творчості).
 2. Друга світова війна «з того боку». Образ воєнної катастрофи. Образ тоталітарного суспільства.
 3. Сюжетно-композиційна структура поеми – від задуму до реалізації.
 4. Інтертекстуальні елементи «Попелу імперій».
 5. Головні візії поеми: поетика, стилістика.
 6. Образ автора у творі.
- Література:* 33, 49, 50.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДИСКУРС СОЦРЕАЛІЗМУ: ТВОРИ І ДОЛІ

СЕМІНАР 4. Мілітарна тема в українській літературі сер. 20 ст.

1. Героїчна радянська поезія війни (П. Тичина, М. Бажан, В. Сосюра, А. Малишко, М. Рильський).
 2. Образний ряд поеми П. Тичини «Похорон друга».
 3. «Сталінградський зошит» М. Бажана: особливості композиції.
 4. Ідейне поле новели «Модри Камень» О. Гончара.
 5. Історіософська концепція п'єси І. Кочерги «Ярослав Мудрий».
- Література:* 12, 13, 14, 52, 53, 67.

СЕМІНАР 5. Сила спротиву. «Україна в огні» О. Довженка

1. Творча історія кіноповісті.
 2. Образний ряд твору і його алюзійне поле.
 3. Інтертекстуальні елементи кіноповісті.
 4. Місце кіноповісті «Україна в огні» в розвитку жанру.
- Література:* 12, 20, 25, 53, 62.

СЕМІНАР 6. Пришпилені «метелики» української радянської прози

1. Художні засади радянської цензури і критики.
 2. Творча історія роману Ю. Яновського «Жива вода»/«Мир».
 3. Головні відмінності двох редакцій роману.
 4. Динаміка образів-персонажів від редакції до редакції роману.
- Література:* 40, 52, 53.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

ВИЛОМ У СВОБОДУ? ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

СЕМІНАР 7. МУР як поетичний дискурс

1. Символістська поезія В. Барки.
 2. Образне поле поезії І. Багряного.
 3. Ю. Клен у поетичному контексті МУРу.
 4. Літературні містифікації та пародії МУРу.
- Література:* 6, 22, 23, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 43, 49, 50, 61.

СЕМІНАР 8. Антирадянська еміграційна проза

1. «Залізний куркуль» І. Качуровського в контексті викриття тоталітарної машини.
 2. Жанрові особливості повісті «Залізний куркуль».
 3. Образне поле трилогії «ОСТ» У. Самчука.
 4. Художня реалізація політичних дискусій в трилогії «ОСТ».
- Література:* 6, 24, 39, 42, 59, 61, 68.

СЕМІНАР 9. Творча лабораторія І. Багряного

1. Автобіографізм прози І. Багряного.
 2. Жанрові риси роману «Тигролови».
 3. Особливості організації хронотопу в романі «Сад Гетсиманський».
 4. Роль прийому сновидіння в романі «Сад Гетсиманський».
 5. П'єса «Морітурі» як начерк майбутнього роману.
- Література:* 6, 23, 26, 42, 61.

СЕМІНАР 10. Т. Осьмачка – «поет із пекла»

1. Автобіографічні та апокаліптичні мотиви прози Т. Осьмачка («Старший боярин», «Ротонда душогубців»).
 2. Поема «Поет»: особливості композиції та поетики.
 3. Образне поле збірки «З-під світу».
 4. Місія поета за Т. Осьмачкою.
- Література:* 18, 19, 44, 45, 68, 69.

СЕМІНАР 11. Образ української інтелігенції в художній літературі сер. 20 ст.

1. Жанр романізованої біографії в сер. 20 ст.: «Аліна і Костомаров», «Романи Куліша» В. Домонтовича (Петрова).
 2. Неокласики і Київ у «Болотяній Лукрозі» В. Домонтовича (Петрова).
 3. Філософська концепція В. Бера (Петрова) у праці «Сучасний образ світу. Криза класичної фізики».
- Література:* 5, 7, 34, 37, 41, 50, 60.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4
ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА ПАРАДИГМА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 1940–50-Х РР.

СЕМІНАР 12. Творчий феномен Є. Маланюка

1. Постать Є. Маланюка в літературному процесі доби.
 2. Збірки Є. Маланюка американського періоду творчості («Влада», «Остання весна»): образний світ, тематика, стилістика.
 3. Музичні алюзії поеми «П'ята симфонія».
 4. Публіцистика та літературна критика Є. Маланюка.
- Література:* 15, 22, 35, 59.

СЕМІНАР 13. Філософія абсурду у творчості І. Костецького

1. Концепція абсурду в європейській філософії 20 ст.
2. Провідні засади абсурдистської драми.
3. Проблеми розвитку театру в п'єсі «Близнята ще зустрінуться».
4. Філософські дискусії в п'єсі «Близнята ще зустрінуться».
5. Проблема ідентичності особистості в п'єсах «Близнята ще зустрінуться» і «Дійство про велику людину», новелі «Ціна людської назви».
6. Екзистенціалістська концепція новели «Тобі належить цілий світ».

Література: 15, 21, 22, 31, 28, 55, 57, 58.

СЕМІНАР 14. «Нью-йоркська група» у розвитку української поезії

1. Мистецькі ідеали та стильові засади «Нью-йоркської групи».
2. «Поезія мандрів» Б. Бойчука.
3. Творчі експерименти Ю. Тарнавського.
4. Жіноча поезія «Нью-йоркської групи» (Е. Андіївська, Ж. Васильківська, П. Килина, В. Вовк).

Література: 8, 10, 16, 27, 36.

СЕМІНАР 15. Формування традицій інтелектуальної прози

1. Жанрові ознаки інтелектуального роману.
2. Науковець у реальному світі (роман «Доктор Серафікус»).
3. Феміністична концепція в романі «Дівчина з ведмедиком».
4. Інтелектуальні дискусії в романі «Без ґрунту».
5. Мистецькі алюзії в романі «Без ґрунту».

Література: 5, 7, 66, 34, 37.

Додаток 2

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗВИХНУТИЙ СВІТ.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА МІЖ ТОТАЛІТАРИЗМІВ

СЕМІНАР 1. Інституційно-видавничі аспекти літературного процесу періоду

1. Спілка радянських письменників України в 1939–1960 рр.: політика, керівництво, з'їзди, пленуми. Пленум СРПУ 1947 р.
 2. Спілка українських письменників (1941–1944 рр.).
 3. МУР як інституція: принципи, засади, головні наслідки діяльності.
 4. Конференції МУРу: тематика, погляди та аргументи учасників.
 5. Збірник «МУР» як науковий проект: редколегія, автура, тематика.
 6. Дискусія про «велику літературу» (У. Самчук, О. Грицай, Ю. Шевельов, Д. Донцов та інші).
 7. Об'єднання українських письменників «Слово» (Нью-Йорк): концепція, персоналії, історія.
- Література:* 8, 10, 11, 15, 16, 22, 29, 31, 55, 56, 58.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ДИСКУРС СОЦРЕАЛІЗМУ: ТВОРИ І ДОЛІ

СЕМІНАР 2. Сила спротиву. «Україна в огні» О. Довженка

1. Творча історія кіноповісті.
 2. Образний ряд твору і його алюзійне поле.
 3. Інтертекстуальні елементи кіноповісті.
 4. Місце кіноповісті «Україна в огні» в розвитку жанру.
- Література:* 12, 20, 25, 53, 62.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3
ВИЛОМ У СВОБОДУ? ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ

СЕМІНАР 3. Творча лабораторія І. Багряного

1. Автобіографізм прози І. Багряного.
2. Жанрові риси роману «Тигролови».
3. Особливості організації хронотопу в романі «Сад Гетсиманський».
4. Роль прийому сновидіння в романі «Сад Гетсиманський».
5. П'єса «Морітурі» як начерк майбутнього роману.

Література: 6, 23, 26, 42, 61.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4
ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА ПАРАДИГМА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 1940–50-Х РР.

СЕМІНАР 4. Формування традицій інтелектуальної прози

1. Жанрові ознаки інтелектуального роману.
2. Науковець у реальному світі (роман «Доктор Серафікус»).
3. Феміністична концепція в романі «Дівчина з ведмедиком».
4. Інтелектуальні дискусії в романі «Без ґрунту».
5. Мистецькі альянзи в романі «Без ґрунту».

Література: 5, 7, 66, 34, 37.